

**PROF. DR. M. SADİ ÇÖGENLİ VE AKADEMİK HAYATTA
BIRAKTIĞI İZLER**

Dr. Nurullah YILMAZ*

1984-85 öğretim yılında Atatürk Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Doğu Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Arap Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalında öğrenime başladığım sırada duygularım tam olarak berraklaşmamıştı. Sınıf arkadaşımdaya olduğu gibi ben de bu bölümde üniversite öğrenimime devam edip etmeme hususunda henüz kararımı verebilmiş değildim. Günün moda deyimıyla önümü görmekte zorlum çekiyordum. Bu halet-i ruhiye içerisinde, yeniden üniversite sınavlarına girmek ve bir başka alanda yüksek öğrenimimi sürdürmek şeklinde bir alternatif formül düşünebiliyordum.

İşte böyle bir duygu karmaşası içinde Bölüm öğrencileri olarak bizler **Sadi Çögenli** ile karşılaştık ve o sevecen, esprili ve aynı zamanda ciddi tavırlarıyla sergilemiş olduğu yaklaşımı sayesinde kafamızdaki sis perdesi bir anda dağılıverdi. Zira Bölüme gelir gelmez edinmiş olduğumuz ön bilgilerle mezuniyet sonrası çalışma alanlarımızın dar olduğu kaygısına kapılmıştık. Gerçekten de Hocamız bizim dört yıllık Lisans öğrenimi dönemimize denk düşen akademik hayatının okutmanlık ve yardımcı doçentlik evresinde olağanüstü bir performans sergileyerek hem derslere konsantre olmamızı sağlıyor, hem de hayat boyunca bize dinamizm kazandıracak birtakım pratik bilgi ve tecrübeler aşılamaaya çalışıyordu. Kuşkusuz onun kişisel gayretleri, öğrenciye yaklaşımındaki kendine özgü tavırları bu genç kuşakları yönlendirilmede mutlak surette olumlu yönde kendini gösteriyor ve onların başarılı olmalarında önemli katkılar sağlıyordu. Öyle ki onun kazandırdığı moral motivasyonu sayesinde diğer bölümlere oranla gelecek açısından daha az işlevsel olduğu varsayılan Doğu Dilleri Bölümü öğrencileri, başka hiçbir bölümde görülmeyecek şekilde derece yapma, çeşitli bilimsel etkinlik ve münazara ortamlarında birbirleriyle kıyasıya yarışıyorlardı. Nitekim onun bu misyonunun mezun olan arkadaşlarım üzerinde ne denli önemli izler bıraktığından en ufak bir şüphem olmadığını rahatlıkla söyleyebilirim.

Buraya kadar anlatmaya çalıştığım Hoca'nın sadece bir yönüydü. Fakat onun farklı yönlerini ve asıl kişiliğini Lisans öğrenimimi tamamlayışımın hemen

* Atatürk Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Doğu Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Arap Dili ve Edebiyatı ABD. Öğretim Üyesi.

akabinde Bölümde Araştırma Görevlisi olarak göreve başladığım andan itibaren tanıyabilme bahtıyarlığına eriştim.

Akademik hayata adımımı attığım ilk günlerimden birinde masamın başında oturmuş sıradan günlük işlerle meşgulken bir ara Hocam odama teşrif etti, üzerime düşen saygıyı esirgmeden “*Buyurun Hocam, oturmaz mısınız?*” dedim. Henüz yerine oturmamıştı ki birden yüzüme bakıp “*Eeee.... Kardeş, hani makas ve poligom, nerde senin makasın ve poligomun?*” diye sordu. Ben de kendilerine “*Hocam ne makası ve poligomu?*” diye karşı soru sorunca, bana “*Kardeş kusura bahma, eyi bir makasın ve poligomun olmadan ilim adamı olamazsan*” diyerek o dönemdeki çalışmalarda makasın önemine değinerek devamında:

“*Kardeş unutul.. ilmin rükni üçtür: Geyerleme, gullepleme, kesip yapıştırma.*” şeklindeki veciz ifadesini dile getirirken kesip yapıştırmanın çok sık başvurulan bir metot olduğunu vurgulamaya çalışıyordu.

Aslında Hoca bu sözleriyle, bir taraftan o dönemde mevcut olan kolaycılık anlayışını irdelerken, diğer taraftan bizim gibi genç meslektaşlarına geçmişten gelen gerek teknik imkansızlıktan, gerekse katı bürokrasi anlayışından kaynaklanan birtakım sorunların nasıl aşılabacağını ipuçlarını vermekteydi. Gerçekten de Hocanın faaliyette bulunduğu bir ortamda çaresizlik vb. kavramların hiç mi hiç yeri yoktu.

Bölümümüz, Arap-Fars Filolojisi ismiyle öğretim verirken 1983-1984 öğretim yılında Doğu Dilleri ve Edebiyatları Bölümü adı altında yeniden yapılanma sürecine girdiği andan itibaren Prof. Dr. Sadi Çöğenli, Arap Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalında yaptığı bilimsel faaliyetleriyle bu geçiş sürecinde önemli katkılarda bulunmuş, yine bu alanda yazdığı onun emeği ve özverisinin ürünü olan *Arapça Fiil Çekimleri ve Sarf Bilgisi* adlı kitabıyla da klasik dil öğretiminden modern dil öğretimi anlayışına damgasını vurmuştur.

Daha on yıl öncesinde Fakültemizde çat pat daktilo sesleri arasında bin bir telaşla mumlu kağıtlara sınav sorularını bastırmaya çalışırken, bugün aynı işi, en son teknolojiyle donatılmış bilgisayarlar ve en üst kapasiteyle çalışan fotokopi makineleriyle yapılabiliyorsak bunda en büyük pay Prof. Dr M. Sadi Çöğenli'ye aittir. Zira Akademik yıllarının önemli bir bölümünde Onun, Fakülte matbaasının yeniden yapılandırılması ve geliştirilmesinde büyük katkı sağlamasını ve bu sayede Matbaanın, kısa sürede ofset baskı yapar duruma geçip sadece Fakülteye değil, Üniversite geneline, hatta Üniversite dışına hizmet sunar duruma gelmesindeki fedakarca çabalarını göz ardı etmek mümkün değildir.

Fakülte Matbaa Komisyonunda görev yaptığı yoğun çalışma atmosferi içerisinde söylemiş olduğu, adeta kendisiyle özdeşleşmiş ve ona özgü espri tarzını simgeleyen “Her şey paraya dayanır” anlamına gelen meşhur “*Küllü şey'in*

yetevakıafu alel mingir” Şeklindeki Arapça uyarlaması, her ne kadar bazı çevrelerce yadırganmışsa da, aslında onun bu sözünü, kişiler veya kurumlar arasında her hangi bir Şekilde hizmet ayırımı gütmek anlamında değil, matbaa hizmetlerinin geçmişte görülmemiş bir süratle yürütülmesine karşılık, hizmet bekleyen akademisyenlerin birazcık kesenin ağzını amaları gerektiğine dair ince bir göndermeden ibaret olduğu Şeklinde yorumlamak sanırım daha doğru olacaktır.

Sadi genli Hoca akademik hayatına başlamadan önce, bir süre Erzurum Atatürk Üniversitesi Merkez Kütüphanesinde görev yapmış olması nedeniyle sadece kendi branşı olan Doğu Dilleri ve Edebiyatları sahasında değil, başta İlahiyat olmak üzere hemen hemen bütün Sosyal Bilimler alanında geniş bir ilmi misyon üstlenmiş olmasının verdiği sorumluluk anlayışıyla Osmanlı Dönemini kapsayan ilmi faaliyetlerin gün yüzüne çıkarılması hususunda büyük çabalar sarf etmiş, özellikle Osmanlıca el yazması ve matbu eserler üzerine eğilerek aynı zamanda çevresindekilere de bu yönde çalışmaların yapılması gerektiği yönünde faydalı telkinlerde bulunmuştur.

Sadi Hoca'nın, bilimsel çalışmalarının en verimli çağında almış olduğu bu kararının kendisine hayırlı ve uğurlu olmasını diler, bundan sonraki hayatında mutluluklar temenni ediyoruz.